

Täysistunto

Torstai 12.12.2019 klo 16.00—18.43

2.3. Suullinen kysymys tehdyistä päätöksistä virkamiesten toiminnan ohjaamiseksi ja hallituksen toimintalinjasta al-Holin tapauksessa (Harry Harkimo liik)

Suullinen kysymys SKT 73/2019 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Harkimo.

Keskustelu

16.10 Harry Harkimo liik: Arvoisa puhemies! Yleisradion selvityksen mukaan yhä useampi julkishallinnon virkamies on joutunut niin sanotun maalittamisen kohteeksi. Vähälle huomiolle on jäänyt yksi taustatekijä, joka on tämän ilmiön taustalla. Kuten al-Holin tapaus osoittaa, virkamiehet joutuvat kohtuuttomiin tilanteisiin, kun poliittiset päätöksentekijät eivät uskalla tehdä selkeitä päätöksiä. [Oikealta: Juuri näin!] Epäselvät ja venyvät poliittiset päätökset luovat epävarmuutta sekä kansalaisille että ennen kaikkea virkamiehille. Nyt heidän virkavastuulleen siirretään asioita, jotka eivät sinne kuulu. Linjaton poliittinen johtaminen avaa portit kansalaisten tyytymättömyydelle, josta virkamiehet nyt eri puolilla hallintoa joutuvat kärsimään.

Millä kaikilla tavoin hallitus aikoo nyt parantaa toimintaansa ja sitä kautta varmistaa, että virkamiehet saisivat työrauhan sekä kansalaiset mahdollisuuden ymmärtää, miksi ja millaisia päätöksiä virkamiesten toiminnan ohjaamiseksi on tehty?

16.11 Sisäministeri Maria Ohisalo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitokset edustaja Harkimolle kysymyksestä. Maalittaminen on todellakin yhteiskuntarauhaa heikentävä ilmiö. Nyt viime päivinä on käynyt ilmi, että jopa tässä salissa demokraattisesti valitut poliittiset toimijat ovat toiminnallaan levittäneet disinformaatiota meidän viranomaisistamme, jotka toimivat virkavastuulla, jotka työskentelevät meidän suomalaisten turvallisuuden puolesta, tekevät töitä jokaisen suomalaisen eteen, joihin suomalaiset luottavat valtavan paljon. On erittäin huolestuttava kehitys, että poliittiset toimijat nakertavat luottamusta poliisiin, oikeuslaitokseen, Tulliin kuten tässä viimeisimmässä tapauksessa. [Välihuutoja — Puhemies koputtaa]

Maalittamiseen liittyen oikeusministeriössä on jo valmisteilla lainsäädäntöä, kuinka voidaan paremmin puuttua siihen, että esimerkiksi poliisit saisivat rauhassa tehdä työtään. Ylipäätään, kuten sanottu, kyseessä on ilmiö, joka heikentää myös sitä, että yhteiskunnalliseen keskusteluun voivat osallistua laajalti eri ihmiset. [Paavo Arhinmäki: Ei erityisen isänmaallista touhua ainakaan!]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 81/2019 vp

16.12 **Jussi Halla-aho ps** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Pääministeri Marin on sanonut, että ulkoministeri Haaviston toimintalinjalle on koko hallituksen hiljainen hyväksyntä. [Eduskunnasta: Oho!] Julkisuuteen tulleiden tietojen mukaan suunnitelmalla on kaikkien Suomen kansalaisten saaminen Suomeen, siis myös aikuisten jihadistien. [Eduskunnasta: Ohhoh!]

Kuitenkin keskustan edustajat ovat viime päivinä esittäneet hyvin jyrkkiä kantoja, joiden mukaan aikuisia ei haeta. Haluaisin siksi ministeri Kulmunilta selkeän vastauksen hyvin selkeään kysymykseen: mille toimintalinjalle te olette antanut hiljaisen hyväksyntänne, vai onko teiltä ylipäättään kysytty yhtään mitään? Te ette pääse karkuun sitä, että kyse on poliittisesta valinnasta. Muut Pohjoismaat ovat tehneet julkisen poliittisen päätöksen, että aikuisia jihadisteja ei auteta palaamaan.

Puhemies Matti Vanhanen: Pääministerin sijainen.

16.13 **Valtiovarainministeri Katri Kulmuni** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten edellisissä puheenvuoroissa tuli jo esille, hallitus on tosiaan käsitellyt toimintalinjaa iltakoulussa ulkoministerin esittelystä, ja hän on se ministeri, joka tämän asian johtamisesta, valmistelusta vastaa hallituksessa. Toimintalinja on ollut senkaltainen, että erityisedustaja on nimetty sinne selvittämään, kuinka pystyttäisiin auttamaan lapsia, [Perussuomalaisten ryhmästä: Ne nimettiin aikaisemmin!] suomalaisia, sen takia, että he elävät tällä hetkellä erittäin epäinhimillisissä olosuhteissa. Totta kai koko tässä prosessissa ja yleisessä keskustelussa, mitä täälläkin käydään tänään, täytyy muistaa se, että tämä on erittäin tarkkaa punnintaa sisäisen turvallisuuden kanssa, lasten oikeuksien kanssa, ja hallitushan tulee myös kertomaan omassa välikysymyksessään vastaukset niihin kysymyksiin, joita oppositio on esittänyt.

16.14 **Antti Häkkänen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä kysymys on ulko- ja turvallisuuspolitiikan kannalta ja inhimillisestikin valtavan tärkeä, ja sen takia on perin kummallista, että kun tämä on kuukausia jatkunut, niin hallituksella ei ole edelleenkään kantaa tässä asiassa. Miten tämä voi olla niin? Siellä istuu vasemmassa laidassa kaksi ministeriä, joilla on eri linja tässä asiassa, [Paavo Arhinmäen välihuuto — Eduskunnasta: Onko näin?] näin tärkeässä ja vakavassa kysymyksessä, jossa oikeudellisesti ja turvallisuustiedon ja tiedustelutiedon osalta vain valtiojohtolla on paras tieto ratkaista tämä asia — kuukausia jatkunut kiista. Toinen ministeri sanoi eilen, että lehdistä luetaan, se on ainoa tieto, ja toinen ministeri on kuukausia valmistellut tätä asiaa. Luuletteko, pääministerin sijainen, että tämä herättää luottamusta kansalaisissa?

16.16 **Valtiovarainministeri Katri Kulmuni** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia edustaja Häkkäselä kysymyksestä. Kuten aikaisemmin jo toistinkin, niin se toimintalinja, joka Antti Rinteen hallituksesta on seurannut myös tätä Marinin johtamaa hallitusta, on se, että ulkoministeri johtaa sitä valmistelua. Toimintalinjasta on päätetty sen suhteen, että sinne laitetaan erityisedustaja selvittämään, kuinka voidaan auttaa viranomaisreittejä pitkin ihmisiä. Ja kyllä meidän täytyy koko ajan tässä prosessissa, joka on erittäin monimutkainen ja vaikea, punnita kansallista ja sisäistä turvallisuutta ja niiden suomalaislasten tilaa ja olosuhteita, joissa he ovat, ja varmasti jatkamme tätä keskustelua täällä myös ensi viikolla ja hallitus esittää opposition välikysymykseen vastaukset. Tämä sama

Pöytäkirjan asiakohta PTK 81/2019 vp

tilannehan itse asiassa on esimerkiksi kaikissa Pohjoismaissa, joten Suomi ei ole ollenkaan ainutlaatuisessa tilanteessa sen suhteen, mitä tuolla leirillä tällä hetkellä tapahtuu. [Oikealta: Missä on tehty päätöksiä?]

16.17 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tätä al-Holin keskustelua voidaan lähestyä vähintään kolmesta näkökulmasta, elikkä on näitä Isis-äitejä ja -lapsia koskeva näkökulma, sitten on ulkoministeriön henkilökuntaa koskeva asia ja sitten, mikä mielestäni on aika tärkeä myös, on tämä eduskunnan päätösvaltaa ja luottamusta katsova näkökulma — ja nyt kun meillä on ollut kokouksia kesäkuussa, lokakuussa ja joulukuussa tästä teemasta, niin näissä kokouksissa, arvoisa ulkoministeri, me emme ole kuitenkaan kuulleet kertaakaan, että tällainen operaatio on menossa tai edes suunnitteilla, koska päinvastainen viesti on tullut meille valiokunnassa. Ja kun tästä keskusteltiin 15.10. viimeksi, niin uutisten mukaan vain kaksi kolme päivää sen jälkeen olette käyneet sähköpostikeskustelun erityisavustajan kanssa päinvastaisista toimenpiteistä, arvoisa pääministerin sijainen, [Paavo Arhinmäen välihuuto] tai kun teillä oli iltakoulu 31.10., niin jo paljon ennen sitä tähän nimettiin virkamies hoitamaan tätä asiaa, joten tästä on päätetty jo ennen kuin te olette keskenänne keskustelleet. Siinä mielessä, kun viesti on koko ajan tämmöistä rikkiäinen puhelin -viestintää, [Puhemies koputtaa] olisiko kohtuullista, että tulisitte uutena hallituksena nytten välikysymyksen jälkeen kertomaan valiokuntaan, mistä oikein on kysymys, [Puhemies koputtaa] ja kuultaisiin vielä kerran teitä sekä näitä virkamiehiä, jotka haluavat tulla meille kuultaviksi?

16.18 Ulkoministeri Pekka Haavisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen parhaani mukaan koettanut informoida eduskunnan ulkoasiainvaliokuntaa ylipäättään Syyrian tilanteesta ja Isis-järjestöä vastaan käydystä sodasta, sen sodan tuloksista. Suomikin on tietysti tukenut tätä Isis-järjestön vastaista toimintaa ja tuemme edelleen. Olemme liittyneet muun muassa Isisin vastaiseen koalitioon, ja teemme kaikkemme, ettei Isis-järjestö leviäisi tältä Syyrian alueelta muualle. Olen tästä kaikesta eduskunnan ulkoasiainvaliokuntaa informoinut. Viimeksi kävimme siitä keskustelua, ja ymmärsin, että ulkoasiainvaliokunnalla ei sen keskustelun jälkeen ollut lisää tiedontarvetta, mutta mielelläni tulen myöskin kaikki yksityiskohdat avaamaan. Sellaisissa tilanteissa, missä toimitaan tällaisissa kaappaus- tai kidnappaustilanteeseen verrattavissa olosuhteissa — siitähän on kysymys, on lapsia leirillä vankeudenomaisissa olosuhteissa — on myös joitakin asioita, jotka sitten ovat erittäin luottamuksellisia, mutta totta kai mielelläni informoin kaikesta siitä, mikä mahdollista, myöskin eduskunnan ulkoasiainvaliokuntaa. Olen aina käytettävissä.

16.19 Ben Zyskowitz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täältä eduskunnasta kysytään niistä aikuisista, jotka omaehtoisesti ovat menneet tämän barbaarisen terroristijärjestön tueksi. Sen sijaan hallitus vastaa lapsista. [Eduskunnasta: Oho!] Lapsia kaikki haluavat auttaa. Kokoomus lähtee siitä, että aikuisia ei auteta, mutta lapsia pyritään auttamaan. On erinomainen asia, että — näin ymmärsin — hallituskin on nyt etsimässä keinoja, joilla voitaisiin auttaa näitä lapsia pääsemään mahdollisesti Suomeen, mutta näitä aikuisia ei tänne tuotaisi.

Mutta varsinainen kysymys, ministeri Haavisto: miten te saatoitte ajatella, että tällaisessa kysymyksessä, joka on poliittisesti tulenarka, äärimmäisen sensitiivinen ja myös poliit-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 81/2019 vp

tisesti tärkeä, tämä kysymys ratkaistaan jonkun yksittäisen virkamiehen toimesta, ja te ja koko hallitus pelkurimaisesti [Puhemies koputtaa] piiloudutte hänen selkensä taakse?

16.20 Ulkoministeri Pekka Haavisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos, edustaja Zyskiewicz, kysymyksestä. Tämä on keskustelu, jota on hallituksen piirissä käyty kesästä asti: Mitkä olisivat ne toimet, joilla voitaisiin neuvotella tämän leiriä ylläpitävän kurdihallinnon kanssa siitä, mihin he ovat valmiita. Ovatko he valmiit näitä suomalaisia lapsia sieltä päästämään. Millä ehdoin ja näin poispäin. — Tähän ministerinä minun piti etsiä ratkaisu, että miten tässä asiassa voidaan toimia. Tässä on nimetty ministerin erityisedustaja. Hänelle on tehty toimintalinjaus. Se toimintalinjaus on käsitelty hallituksen ilta-koulun yhteydessä. Siihen ei ole ollut huomauttamista, ja tämän jälkeen tämä erityisedustaja on pystynyt käynnistämään oman työnsä. Hänen mandaattinsa, hänen työnsä, on ulkoministeriössä korkean virkamiesjohdon puolesta käyty läpi. Siinä ei ole mitään laitonta, eikä kukaan ole esittänyt moitetta sitä kohtaan, etteikö tämä toimintalinja olisi oikea. [Perussuomalaisten ryhmästä: Mikä se toimintalinja on?]

16.21 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Isiksen terroristit ovat orjuuttaneet, raiskanneet, kiduttaneet ja murhanneet. Sen tulisi olla päivänselvää, että Isiksen terroristeiksi ryhtyneillä ei ole mitään pääsyä takaisin Suomeen. Terroristeja ei saa kuljettaa tänne kunniakansalaisina sen varjolla, että heillä on lapsia. Lapset eivät ole mikään tekosyy kuljettaa Suomeen terroristeja. Suomen tulisi pikemminkin varmistaa ja pyrkiä siihen, että terroristit saavat ansionsa mukaan Syyriassa, jonne he ovat itse omasta tahdostaan lähteneet tähän barbaariseen Isis-kulttiin.

Kysynkin siis: miten hallitus edistää sitä, että nämä Isis-terroristit, myös naispuoliset Isis-terroristit, saavat lailliset tuomionsa Syyriassa? [Eva Biaudet: Mikä on terroristin määritelmä?]

16.22 Ulkoministeri Pekka Haavisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen aivan samaa mieltä, edustaja Tavio, teidän kanssanne niistä raakuuksista, julmuuksista, joita Isis on tehnyt, ja samoin hallitus jakaa täysin tämän käsityksen, että henkilöiden, jotka ovat syyllistyneet rikoksiin, pitäisi saada tuomionsa ja pitäisi mieluiten saada tuomionsa sillä alueella, missä rikokset ovat tapahtuneet. Olemme vastanneet, kun meiltä on sitä kysytty, että Syyriassa tai Irakissa toimineet, mahdollisesti suomalaistaustaiset taistelijat, jotka nyt ovat vankilassa, heidät pitäisi tuomita sillä alueella. Olemme myös ilmaisseet sen tahtotilan, että mikäli syntyy tällainen kansainvälinen hybridituomioistuin, jossa on kansainvälistä osallistumista, mielellämme sitä tuemme, jotta siellä alueella kaikki rikoksen tehneet saataisiin tuomioiden piiriin. Ainoa raja, jonka olemme tähän ilmaisseet, on se, että kuolemanrangaistusta emme hyväksy, mutta haluamme, että nimenomaan siellä terroristit tuomitaan omien tekojensa mukaan, sillä alueella, missä rikokset ovat tapahtuneet.

16.23 Mari-Leena Talvitie kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtion johdolla, arvoisa hallitus, teillä on suojelupoliisien ja muiden asiantuntijoiden kautta paras tieto niin turvallisuushuhtien kuin myös yksittäisten henkilöiden osalta. Valta ja vastuu kokonaisarviointiin ja päätökseen on siis vain ja ainoastaan hallituksella. Vähintä, mitä kansalaiset tässä tilanteessa ansaitsevat ja odottavat, on avoimuus, poliittinen, selkeä linja ja vastuullisuus.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 81/2019 vp

Kokoomus on peräänkuuluttanut, että Suomi yhtyisi linjaan, joka on myös muissa Pohjoismaissa. Suomalaiset orpolapset sekä pienet lapset huoltajan suostumuksella pitäisi saada pois leiriltä, turvaan. Pohjoismaat ovat pystyneet kotiuttamaan yksittäisiä orpolapsia. Ruotsi on kotiuttanut 7 orpolasta, Norja 5 orpolasta, Ranska 15, Saksa 3, Tanska yhden äidin suostumuksella ja toisen lapsen, joka oli orpolapsi.

Kysynkin: mitä hallitus on tehnyt, ja jos käy nyt selväksi, että ei ole tehnyt, niin mitä aikoo tehdä suomalaisten orpolasten [Puhemies koputtaa] kotiuttamiseksi ja saamiseksi pois leiriltä?

16.25 Ulkoministeri Pekka Haavisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Erittäin tärkeä kysymys. On sellainen ero erilaisten orpolasten välillä, että jotkut ovat olleet tällaisissa, voisi sanoa lastensuojelulaitoksissa, joita sillä alueella on, ja jotkut ovat perheisiin sijoitettuna samanikäisten lasten kanssa. Omassa päätöksenteossamme olemme joutuneet ottamaan myöskin sellaisen kokonaisarvion huomioon niiden osalta, jotka ovat samanikäisten lasten kanssa sijoitettuna perheisiin. Mutta orpolapset ovat olleet yksi meidän prioriteettimme niissä keskusteluissa, joita käymme tätä aluetta hallinnoivan kurdihallinnon kanssa.